

ҒЫЛЫМ мен ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҮНДЕСТІКТІ ТОҒЫСТЫРҒАН ҰСТАЗ

Өнерді ғылыми тұрғыдан талдау, теориялық және әдістемелік негіздерін жүйелеу арқылы мәдени құндылықтарымызды зерттеу – бұл көркем өнер жанашыры бола білетін зерттеуші ғалымның басты миссиясы.

Бейнелеу өнері – адамзаттың рухани болмысы мен дүниетанымын көркем тілде айқындайтын мәдени құндылық. Көркемдік мәдениеттің негізін құрайтын бұл сала ұлттың эстетикалық талғамын қалыптастырып қана қоймай, оның тарихи жады мен өркениеттік өрісін тереңінен танытады. Өнерді жаза болу – оның әрбір бояуы мен сызығындағы мағынаны түсініп, шығармашылықтың қоғамдағы орнын көрсете білу, сондай-ақ мәдени мұраны жаңғыртуға атсалысу деген сөз.

Бейнелеу өнерінің жанашыры – өнер туындысын көріп қана қоймай, оның астарында жатқан көркем идеялық қуатты, авторлық көзқарасты, көркемдік ізденістің ерекшеліктерін сезіне алатын тұлға. Мұндай жанашырлық өнерге деген құрметтен, оны насихаттап, келешек ұрпаққа жеткізуге деген талпыныстан туындайды. Сондықтан бейнелеу өнеріне – қоғамның рухани дамуына есер ететін маңызды күш, мәдениет пен шығармашылықтың өміршеңдігін қамтамасыз ететін тірек болып табылады.

Ғалымдар, өнертанушылар, суретшілер де ұлттық өнердің дамуына қызмет етіп, рухани мұраны байыта отырып, қоғамға эстетикалық тәрбие, мәдени ойлау жүйесін қалыптастыруға ықпал жасауда. Осы бағыттағы

еңбектердің барлығы өнерді бағалаған, оны болашаққа аманат еткен жанашыр тұлғалардың тынымсыз қызметінің нәтижесі болып табылады. Бүгін ғылым мен шығармашылықты ұштастыра білген суретші-ұстаз, заманауи білім беру ісінің кәсіби маманы, ұлттық көркем мәдениеттің, өнер мен ғылымның дамуына әлшеусіз үлес қосып келе жатқан Медеубек Жұматайұлы Төңірбергенов туралы айтқымыз келеді.

М.Төңірбергеновті кемеңгер ұстаз, адам жанының инжәнері, ақыл мен парасаттың, мейірім мен ізгіліктің үлгісі ретінде көруге болады. Ғылыми зерттеумен шығармашылық жұмысты қатар алып жүрген ғалым-ұстаздың өмір жолы – шығармашылық ізденіске толы, еңбегі – ұрпақ тәрбиесіне бағытталған. Ол ғылым арқылы шәкіртін ойлауға, зерттеуге үйретсе, шығармашылық жұмыс арқылы көркемдік талғам мен іскерлік шабытты оятқан азамат.

Медеубек Жұматайұлының ЖОО-да 35 жыл тынымсыз еңбегінің нәтижесінде 5 ізденушісі педагогика ғылымдарының кандидаты дәрежесін қорғаған. Қазіргі таңда PhD докторант Л.М.Умралиева зерттеу жұмысын қорғауға дайындалуда. Сонымен қатар, 30-дан астам «Дизайн», «Бейнелеу өнері және сызу», «Педагогика және психология» мамандықтары бойынша магистрлік диссертациясына жетекшілік жасаған.

Профессордың ғылыми-шығармашылық еңбектерінің нәтижесінде уәкілетті орган ұсынған 38 басылым; 4 халықаралық сараптамалық журналда Scopus (Web of Science) (Thomson Reuters) пайыздық көрсеткіші кемінде 35; 2 Web of Science (Clarivate Analytics) және Scopus (Elsevier) бойынша; 2 Қазақстан Республикасының сараптамалық журналында; 4 көршілес және алыс шетелдердегі конференцияда; 38 шығармашылық жұмыс, 31 Қазақстан Республикасындағы көрмелерде, форумдарда және симпозиумдарда; 7 көршілес және алыс шетелдердегі көрмелерде, форумдарда және симпозиумдарда ғылыми және шығармашылық жұмыстары жарық көрген.

Студенттердің арасында жетекшілігімен 1 лауреат, 17 халықаралық және республикалық байқаулардың, көрмелердің, фестивальдердің және

республикалық пендік олимпиадалардың жеңімпаздары дайындалған.

Медеубек Жұматайұлының ұйымдастыруымен жоғары оқу орындарында соңғы 20 жылдан бері халықаралық деңгейде көптеген іс-шара қолға алынды. Мәселен, 2016 жылы «Ұлы дала топырағын ұлықтайық» атты халықаралық «Суретші-Ұстаз» симпозиумы жоғары деңгейде ұйымдастырылды. Симпозиумға Қытай, Түркия, Қырғызстан, Өзбекстан, Тәжікстан және еліміздің ғалым, суретші-ұстаздар бас қосып, «Шырайлы Шымқала», «Киелі Түркістан» тақырыбында табиғат аясында екі күндік пленэр ұйымдастырылды. Байқау аясында облыстық «Бейнелеу өнері» музейінде қорытынды көрме қойылып, өнер сүйер қауымға тарту етті. 2021-2022 оқу жылында М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінде М.Ж.Төңірбергеновтің ұйымдастыруымен ҚР Тәуелсіздігінің 30 жылдық мерейіне арналған «Мәдени мұра» атты халықаралық суретші-ұстаздар симпозиумы ұйымдастырылып, ел Тәуелсіздігінің 30 жылдық мерейіне арналған «Шырайлы Шымқала», «Жаңғырған Түркістан» шаһарын бейнелеу өнері арқылы көпшілікке насихаттап, шығармашылық туындыларын көрме ұйымдастыру арқылы қалың жұртшылықтың назарына ізгі ниетпен ұсынды. Нәтижесінде шығармашылық көрме қойылып, өнертанушылар, мәдениеттанушылар, тарихшылар, суретші-ұстаздар, студенттердің туындыларына арнап, өнер сүйер қауымға арналған каталог альбом жасалды.

М.Ж.Төңірбергеновтың қазіргі жарияланымдарында мектепте бейнелеу өнері пәнін оқытудың проблемалары және мүмкіндіктері, тастағы бедерлердің стильдік даму ерекшеліктері, Қазақстан суретшілерінің шығармаларындағы ұлттық құндылықтардың келер ұрпаққа қалдырар мұрасы, «Құрасбек Тыныбековтің шығармаларындағы ұлттық құндылыққа негізделген төрт элемент» секілді құнды дүниелер қарастырылған. Және де графика өнері арқылы мәдени құндылықтары жаңғырту, ұлттық қолөнер арқылы оқушылардың эстетикалық мәдениетін қалыптастыру, ұлттық өнер арқылы студенттердің эстетикалық мәдениетін қалыптастыру, көркем шығармашылық мәдениетін

дамыту арқылы жас ұрпақтың өнертану түсініктерін жаңғырту, Қазақстан қолөнері шеберлерінің шығармашылығы ауқымды зерттеулер жүргізіліп, олар мақалаларында жан-жақты қарастырылған. Бұл еңбектердің мақсаты эстетикалық тәрбие беретін, адамның дүниетанымын кеңейтетін, қоғамдағы рухани бағытты қалыптастыратын маңызды сала екенін дәлелдеуге ұмтылған. Автор суретшілер шығармашылығы арқылы қоғамдағы әлеуметтік-мәдени өзгерістерді түсіндіруге бағыттаған.

Сонымен қатар ұстаз-ғалым графика саласына ерекше тоқталып, оның - композициялық күрделілігін, сызықтың символдық мағынасын, фактура мен штрихтың эмоциялық өсерін талдауға көп көңіл бөлген. Ол «графика» ойдың жинақылығы мен көркемдік дәлдікті талап ететін ең нәзік бағыттардың бірі екенін дәлелдеген. Еңбектерінде әр дәуір суретшілерінің ізденістерін, стильдік және бағыттық ерекшеліктерін, шеберлік эволюциясын салыстыра отырып талдайды. Яғни еңбегін тек эстетикалық тұрғыдан емес, оның шығармашылық психологиясына, ішкі дүниесіне, дүниетанымына байланысты қарастырған.

М.Ж.Төңірбергенов үшін ең маңызды мәселе – ұлттық дәстүрді сақтай отырып, заманауи көркемдік жаңашылдыққа ұмтылу. Мақалаларында ұлттық көркем шығармашылық мәдени құндылықтар, ол ұлттық мотивтердің қазіргі өнерде жаңа формада өмір сүру жолын түсіндіргісі келгенін анық сипаттаған. Яғни, мақсатының бірі – қазақ бейнелеу өнерін ғылыми әдістемелік тұрғыда түсіндіру. Осы орайда ол – терминология, теориялық тұжырымдар, ғылыми шығармашылық талдау әдістерін жетілдіруге үлкен ғылыми зерттеулерге үлес қосып келеді.

Қай заманда болсын, ұстаздарға құрмет жоғары болған. Өйткені, ұстазға құрмет көрсету – білімге құрмет көрсету. Ақын Ғафу Қайырбеков ағамыз жырлағандай, біз ғалым ұстаздардың бар болғанын мақтаныш етеміз.

**Лаура ӨМІРАЛИЕВА,
М.Әуезов атындағы ОҚЗУ,
«Бейнелеу өнері және дизайн»
кафедрасының аға оқытушысы**